

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

7/10143

Sayı : B.02.0.004/ 01692

Konu :

07/ 12 /2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi** :a) 04.11.2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/10143-16476/35733 sayılı yazı.
b) 09.11.2009 tarih ve B.02.KKG.0.12/106-163-9/4383 sayılı yazı.
c) 26.11.2009 tarih ve B.02.1TBT.0.07.01-149-223 sayılı yazı.

İlgi (a) yazı gereği Adana Milletvekili Prof. Dr. Nevin Gaye ERBATUR'un Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği Sayın Başbakanımızın kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını tensip ettiği 7/10143 esas numaralı yazılı soru önergesiyle ilgili olarak Bakanlığım ilgili kuruluşu Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nun ilgi (c) yazısı ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Mehmet AYDIN
Devlet Bakanı

EK: İlgi (b) yazı ve ekleri.

DAĞITIM :

Gereği :

T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi :

Başbakanlığa

TÜBİTAK

Sayı : B.02.1.TBT.0.07.01-149-223
Konu: Soru Önergesi

26/11/2009

DEVLET BAKANLIĞINA
(Sayın Prof. Dr. Mehmet AYDIN)

İlgi: a) 04.11.2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/10143-16476/35733 sayılı yazı.
b) 09.11.2009 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-163-9/4383 sayılı yazı.
c) B.02.0.004/1618 sayılı yazınız.

Adana Milletvekili Prof. Dr. Nevin Gaye ERBATUR'un Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği ve Bakanlığınız tarafından ilgi (c) yazı ekinde tarafımıza gönderilen soru önergesine ilişkin cevaplar ekte sunulmuştur.

Tensiplerinize saygılarımla arz ederim.

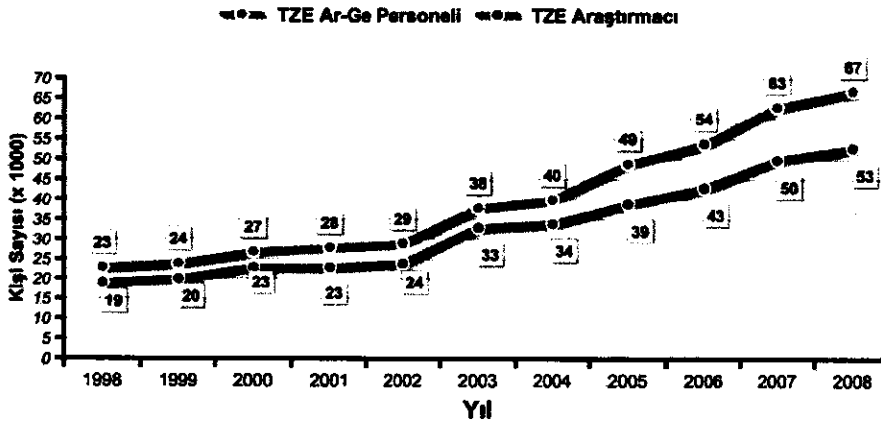

Prof. Dr. Nüket YETİŞ
Başkan

Ek: Soru Önergesine İlişkin Yanıtlar (9 sayfa)

Soru Önergesine İlişkin Yanıtlar

1-) Toplumda bilim, teknoloji ve yenilik farkındalığını artırmak amacıyla Eylül 2004'te Sayın Başbakan'ın himayelerine alınan 4 öncelikli alandan birisi bilim insanı yetiştirme ve geliştirme programıdır. Bu kapsamda son yıllarda ülkemizde Ar-Ge insan kaynağında Ar-Ge harcamalarına paralel olarak bir sıçrama gerçekleşmiştir. TÜİK verilerine göre 2003 yılında 38 bin olan tam-zaman-eşdeğer Ar-Ge personeli sayısı 2008 yılında dikkate değer bir artış göstererek 67 bine ulaşmıştır (Şekil 1). İstihdam içerisinde Ar-Ge personelinin payında da bir artış gözlenmektedir. 2003 yılında istihdam edilen her 10000 kişinin 18'i Ar-Ge personeli iken, bu sayı 2008 yılında 32'ye çıkmıştır.

İnsan gücünde son yıllarda yaşanan bu artışlar sevindirici olmakla birlikte, ülke nüfusu ve ulusal kalkınma hedefleri dikkate alındığında söz konusu artışın katlanarak devam etmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, 2008 yılında 67 bin olan tam-zaman-eşdeğer Ar-Ge personeli sayımızın 2013 yılında 150 bine ulaşması hedeflenmektedir.

Şekil 1: Yıllara Göre Tam-Zaman-Eşdeğer Ar-Ge Personeli ve Araştırmacı Sayısı

Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri

Ülkelerin rekabet gücünün Ar-Ge'ye yaptıkları yatırım kadar bu kaynağı kullanan insan gücünde saklı olması nedeniyle, bilim ve teknoloji insan kaynağının hem niteliği hem de niceliği Ar-Ge'ye yatırılan mali kaynakların katma değere dönüşmesinde birinci derecede belirleyicidir. Anılan gerekçelerden dolayı, 2007 yılında ülkemizde bilim ve teknoloji insan kaynaklarının nicel gelişiminde yıllar itibarıyla gözlenen artış hızının korunması halinde, gelecekte ortaya çıkacak tablo ile bilim, teknoloji ve yenilik alanında belirlenen ülke hedeflerine ulaşamayacağı tespiti yapılmış, bu bağlamda 20 Kasım 2007 tarihli Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) 16. Toplantısı'nda ülkemizdeki Ar-Ge personeli sayısını artırmak ve Ar-Ge personelinin mesleklere göre dağılımını iyileştirmek üzere Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanması için çalışmaların başlatılmasına karar verilmiştir. TUBİTAK koordinasyonunda hazırlanmakta olan strateji belgesi ve eylem planına dayanak oluşturmak üzere de 500 bilim insanının katılımıyla on iki çalıştay gerçekleştirilmiştir. İlk ikisi konuk araştırmacılarla gerçekleştirilen çalıştayların sonuçları çerçevesinde BTYK 18. Toplantısı'nda 2008/201 no.lu BTYK kararı ile ülkemize gelen uluslararası araştırmacıların yaşadıkları sorunları çözmek üzere Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi (UAKK) kurulmuştur. Devamında

gerçekleştirilen 10 çalıştayın sonuçları doğrultusunda ise BTYK'nın 17 Haziran 2009 tarihinde gerçekleştirilen 19. toplantısında, görevi, ülkemizdeki araştırmacıların yaşadıkları sorunları, ilgili sorun komite üyesi kurumun sorumluluğunda ise çözmek, değilse değişiklik önerisi hazırlayarak karar alacak makama sunmak veya sunulmasını sağlamak olan Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi (BTİKKK) kurulmuştur. Çalıştaylar ve çalışmaları halen devam etmekte olan UAKK ve BTİKKK ile ilgili detaylı bilgi ikinci bölümde sunulmaktadır.

Ayrıca, Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı'na ek olarak özel sektörde istihdam edilen Ar-Ge personeline olan talebi artırmak amaçlı 2008 yılında yürürlüğe giren 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında 2009 yılı Mart ayı itibarıyla gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlanan doktoralı mükellef sayısı 203'e, diğer Ar-Ge personeli mükellef sayısı ise 9736'ya ulaşmıştır. Toplam gelir vergisi stopajı teşviki ise 4,3 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2-) 1. bölümde yer verildiği üzere, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 20 Kasım 2007 tarihinde gerçekleştirilen 16. Toplantısı'nda bilim insanı yetiştirmek ve geliştirmek hususunda Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanmasına yönelik çalışmaların başlatılmasına karar verilmiştir. Ülkemizdeki Ar-Ge personeli sayısını artırmayı ve Ar-Ge personelinin mesleklere ve sektörler göre dağılımını iyileştirmeyi amaçlayan bu stratejinin hazırlanabilmesi için 500 bilim insanının katılımıyla toplam 12 çalıştay gerçekleştirilmiştir.

Planlanan çalıştaylardan ilk ikisi konuk araştırmacılarla 2008 yılı Nisan ayında düzenlenmiştir. Bu çalıştaylarda, konuk araştırmacıların sorunları ele alınmıştır. Çalıştay sonuçları, BTYK 18. Toplantısı gündemine alınarak, 2008/201 no.lu BTYK kararı ile Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi (UAKK) kurulmuştur. Görevi; ülkemize gelen uluslararası araştırmacıların yaşadıkları sorunları, ilgili sorun komite üyesi kurumun sorumluluğunda ise çözmek, değilse değişiklik önerisi hazırlayarak karar alacak makama sunmak veya sunulmasını sağlamaktır. UAKK, araştırmacının çalışma ve oturma izni alması ve izinlerini yenilemesi süreci, araştırmacının diploma denkliğinin sağlanması ve akademik yükselme süreci, sağlık hizmetlerinden yararlanma süreci ve araştırmacının özlük haklarının ülke sınırları dışına taşınabilmesi, araştırmacının eşinin çalışma izni alması süreci, araştırmacının çocuklarına sunulan eğitim olanakları gibi konular üzerinde çalışmaktadır. Bu bağlamda Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Üniversitelerarası Kurul, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nun temsilcilerinden oluşan dört çalışma grubu oluşturulmuş ve BTYK 19. Toplantısı'na bu gruplar tarafından geliştirilen çözüm önerileri sunulmuştur. Bu çalışma grupları Çalışma/Oturma İzinleri ve Vatandaşlık Süreçleri, Eğitim, Akademik Denklik ve Akademik Yükselme, Özlük Hakları ve Sağlık gruplarıdır. Bu grupların çalışmaları sonucunda çözüme ulaşan konular aşağıda özetlenmektedir.

1. 403 sayılı Türk Vatandaşlığı kanununda, istisnai olarak vatandaşlığa alınma şartları arasında bilim insanlarına da yer verilmiştir.
2. Uluslararası araştırmacıların TÜBİTAK projelerinden proje teşvik ikramiyesi almasının önündeki engel kaldırılmıştır.

3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın "yabancicalismaizni.gov.tr" adresinde çalışma izin işlemlerine ilişkin bilgiler İngilizce dışında Rusça, Arapça ve Çince dillerinde de hazırlanmış ve bu çerçevede revize edilen sayfa 31.10.2009 tarihi itibarıyla hizmete sunulmuştur. Yabancı çalışanların tabi oldukları sosyal güvenlik mevzuatına ilişkin bilgiler de detaylı olarak sayfada verilmektedir. Ayrıca ilgili Bakanlıkların internet sitelerinden "workpermit.gov.tr" adresine link konulması hususunda yetkililer bilgilendirilmiştir.
4. Uluslararası araştırmacıların çalışma izin talepleri, çalışma izin başvurularının değerlendirildiği ve taleplerin süratle sonuçlandırıldığı "Doğrudan Yabancı Yatırımlar" şubesinde değerlendirilecek ve sonuçlandırılacaktır.

Komite'nin çalışma konuları arasında bulunan diğer önerilerin de hayata geçmesi için çalışmalar devam etmektedir.

İlk iki çalıştaydan sonra gerçekleştirilen dokuz çalıştayda Türkiye'deki başarılı araştırmacıların sorunları, bu sorunlara çözüm önerileri ve Türkiye'nin bilim insanları için cazibe merkezi haline getirilebilmesi için mekanizmalar oluşturulması hususu ele alınmıştır. Ayrıca, TÜBİTAK'ın çeşitli destek programları da araştırmacılara sağladığı katkılar ve iyileştirmeye açık yönleri bakımından değerlendirilmiştir. Türkiye'nin bilim insanları için "Cazibe Merkezi" haline getirilmesine yönelik öneriler ve mekanizmaların ele alındığı bu çalıştayların sonuncusu Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet AYDIN'ın liderliğinde YÖK yöneticileri ve yaklaşık 90 üniversitenin rektörünün katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalıştaylarda elde edilen sonuçlar doğrultusunda BTYK'nın 17 Haziran 2009 tarihinde gerçekleştirilen 19. Toplantısı'nda, görevi, ülkemizdeki araştırmacıların yaşadıkları sorunları, ilgili sorun komite üyesi kurumun sorumluluğunda ise çözmek, değilse değişiklik önerisi hazırlayarak karar alacak makama sunmak veya sunulmasını sağlamak olan Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi (BTİKKK) kurulmuştur. Üyeleri Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Üniversitelerarası Kurul, Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı, TOBB ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu olan komitenin çalışma konuları, anılan çalıştaylar sonucunda ortaya çıkan Yönetişimin İyileştirilmesi, Araştırmacıların Gelirlerinin Artırılması, Araştırmaya Ayrılan Finansmanın Artırılması, Donanımlı BT İnsan Kaynağının Yetiştirilmesi, Ar-Ge Altyapısının Geliştirilmesi, Araştırma Kültürünün Geliştirilmesi, Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesi başlıkları olarak belirlenmiştir. Daimi temsilcileri Genel Müdür veya dengi seviyedeki üst düzey yöneticiler olan ve ilk toplantısını 14 Temmuz 2009 tarihinde gerçekleştiren Komite, anılan konularda çalışmak üzere, ilk toplantısında alınan karar gereği 5 çalışma grubu kurmuş ve bu çalışma gruplarının gerçekleştirdiği çalışmaları izlemek ve çalışmalarla ilgili değerlendirmelerde bulunmak üzere 19 Kasım 2009 tarihine kadar üç kez toplanmıştır. Görev süresi BTYK 20. Toplantısı'nın yapılacağı tarihte sona erecek olan Komite'nin bilgi eksikliğinden kaynaklanan, mevzuat ya da kanun değişikliği gerektiren konularla ilgili çalışmaları devam etmektedir. Bu konularla ilgili gelişmeleri BTYK 20. Toplantısı'nda detaylı olarak aktaracak olan Komite'nin görev süresi Kurul tarafından gerekli görüldüğü takdirde bir ek karar ile uzatılabilecektir.

3 - 4) TÜBİTAK, 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren okul öncesi çağındaki çocukları düşünerek "Meraklı Minik" adlı bir aylık bilim dergisi çıkarmaktadır. Dergi, çeşitli üniversitelerde görev yapmakta olan okul öncesi eğitimi uzmanları, çocuk psikologları ve grafik sanatlar, biyoloji gibi farklı dallardan uzmanlarla işbirliği içinde hazırlanmaktadır.

32 sayfadan oluşan dergi aracılığıyla, bu yaş grubundaki çocukların merak, keşif, öğrenme gereksinimlerini karşılamak, onlara bilimin gündelik yaşamın bir parçası olduğunu göstermek ve bilimsel düşünme becerileri kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu amaçlardan hareketle derginin, ülkemizde okul öncesi eğitim alanında büyük bir açığı kapattığına ve yeni kuşakların gelişimine katkıda bulunduğu inanılmaktadır. Her ay artan satış miktarları da hedef doğrultusunda ilerlendiğini göstermektedir.

Her ay farklı bir temanın işlendiği Meraklı Minik dergisinde konular, okur kitlesi için eğlenceli olacak biçimde işlenmektedir. Oyun kartları, çıkartmalar, labirentler, maskeler, örüntüler, öyküler vb aracılığıyla konular çocukların ilgisini çekecek şekilde verilmektedir. Dergi çocuklar dışında, aileler ve eğitimciler için de yararlı bir kaynak oluşturmaktadır.

Bilim Çocuk Dergisi de 15 Ocak 1998 yılından beri yayımlanmakta ve ilköğretim çağı öğrencilerini hedef almaktadır. Dergi, çeşitli üniversitelerde görev yapmakta olan eğitimciler, çocuk psikologları ve görsel sanatlar, mühendislik gibi farklı dallardan uzmanlarla işbirliği içinde hazırlanmaktadır.

Bilim Çocuk Dergisi 64 sayfadan oluşmaktadır. Derginin ekinde bilimsel konularla ilişkili oyun kartlarına, poster, maket, elkitapları, masaüstü oyun ve çıkartmalara da yer verilmektedir. Dergide çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları konuların bilimsel açıklamalarına, etkinlik, oyun ve bilmece benzeri çalışmalara yer verilmektedir. Dergide yer verilen tüm çalışmalarda çocuklara bilimi sevdirmek, bilimin gündelik yaşamın bir parçası olduğunu göstermek, bilime ilgi uyandırmak ve çocukların bilimsel düşünme becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Son aylarda derginin tirajı 125.000 rakamının üzerinde seyretmektedir. Bu bağlamda dergi, Türkiye'nin en çok satan dergisidir. Dergi çocuklar, aileler ve eğitimciler tarafından büyük ilgi görmektedir. Öğretmenlerin dergide yer verilen okul konularıyla uyumlu etkinlikleri sınıflarındaki çocuklara uyguladıkları ve çocukları bu dergiyi okumaya yönlendirdikleri bilinmektedir. Bilim Çocuk Dergisi bu özelliğiyle eğitim sistemimizin kaynak açığını büyük ölçüde kapamaktadır.

Ayrıca 1999 yılından bu yana yayımlanmakta olan Erken Çocukluk Kitaplığı (0-8 yaş) kitapları toplam 2.000.000 baskı adedine ulaşmıştır. 3-6 yaş, 6 yaş + ve 7-8 yaş kategorilerinde olmak üzere toplam 77 adet kitap yayımlanmıştır. Deney kitaplarından nokta birleştirmece kitaplarına, bitkilerden uzaya çeşitli konulardaki bu kitaplara ilgi gün geçtikçe artmaktadır.

Çocuk ve gençler arasında bilimsel konulara olan merakı tetiklemek amacıyla; TÜBİTAK Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı tarafından Bilim ve Toplum Projeleri Destekleme Programı kapsamında, 4004 kodlu Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları adlı çağrılar yayınlanmaktadır.

Bilim ve Toplum Projeleri, bilginin topluma anlaşılır bir biçimde aktarılmasını, bunu yaparken de bilginin mümkün olduğunca görselleştirilerek, etkileşimli uygulamalarla desteklenmesini amaçlar. Bu projelerde, klasik eğitim metotlarının kullanılarak, katılımcılara olabildiğince fazla bilgi aktarılması değil,

katılımcıların basit bilimsel olguları fark etmeleri sağlanarak, merak duygularının, araştırma ve öğrenme isteklerinin tetiklenmesi önem arz etmektedir.

Bu çağrılar kapsamında gerçekleştirilen projeler doğa bilimlerinden beşeri bilimlere kadar geniş bir yelpazede hedef kitleye hizmet etmektedir.

Bunun yanında Bilim ve Toplum Projelerinde aşağıdaki gruplardan biri, birkaçı ya da bunların alt grupları hedef kitle olarak belirlenebilmektedir:

- * 3 – 6 yaş grubu çocuklar (Okul öncesi)
- * İlköğretim öğrencileri
- * Lise öğrencileri
- * Üniversite öğrencileri (Lisans, yüksek lisans, doktora)
- * MEB'e bağlı öğretmenler
- * İzci liderleri
- * Kırsal bölgelerde görevli kamu personeli (öğretmen, veteriner, sağlık ocağı personeli vb.)

(Ayrıntılı bilgi için: <http://www.tubitak.gov.tr/home.do?ot=1&sid=918&pid=461>)

Ayrıca, gençleri temel ve uygulamalı bilimlerde araştırmaya teşvik etmek ve proje kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla TÜBİTAK tarafından 1969 yılından beri düzenlenmekte olan "Orta Öğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması", ülke geneline yaymak gayesiyle 2005 yılından itibaren tek merkez yerine Türkiye'nin değişik bölgelerinde üniversitelerimiz ile işbirliği içinde yapılmaya başlanmıştır. 2003 yılında 877 öğrenci 512 proje başvurusu yapmış iken 2009 yılında bu sayı dört kattan fazla artmış ve 4740 öğrenci 2.791 proje başvurusu yapmıştır. Ayrıca sosyal bilimler alanında da öğrencileri araştırmaya teşvik etmek amacıyla 2008 yılında ilk defa Proje Yarışması alanlarına Sosyoloji alanı ve 2009 yılında Tarih alanı ilave edilmiştir. 2009 yılında Sosyoloji alanında 475 proje başvurusu ve Tarih alanında 240 proje başvurusu yapılmıştır.

MEB tarafından gerçekleştirilen, 2005 yılında sadece İstanbul'da yapılan İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Matematik ve Fen Bilimleri Proje Yarışması, 2006 yılından itibaren MEB - TÜBİTAK işbirliği protokolünün imzalanmasıyla tüm ülke genelinde yapılmaya başlamıştır. 2005 yılında toplam 922 proje başvurusu olmuştur. Proje başvuru sayısı 2006 yılında 5.116'ya yükselmiştir. 2007'de 81 ilden toplam 13.922, 2008'de 18.314 ve 2009 yılında bir önceki yıla kıyasla yaklaşık 2 katına çıkarak toplam 31.866 proje başvurusu olmuştur. TÜBİTAK tarafından düzenlenen "Ortaöğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması" Bölge Koordinatörleri aynı zamanda "İlköğretim Matematik ve Fen Bilimleri Proje Çalışması"nın Bölge Koordinatörlüğü görevini de yürütmektedirler. TÜBİTAK, bu yarışmanın etkin olarak yapılmasında, jüri değerlendirme sürecinin bilimsel içeriğinin oluşturulması ve proje değerlendirme sisteminin geliştirilmesi çalışmalarında aktif görev yapmaktadır. TÜBİTAK, İlköğretim ve Orta Öğretim MEB proje yarışmalarını izleyen öğrenci, öğretmen ve veli sayısı 2007 yılından itibaren yüz binleri bulmuştur. Bu durum geleceğin araştırmacıları olacak gençlerimizi yüreklendirmekte ve toplumun araştırmaya olan ilgisini artırmaktadır.

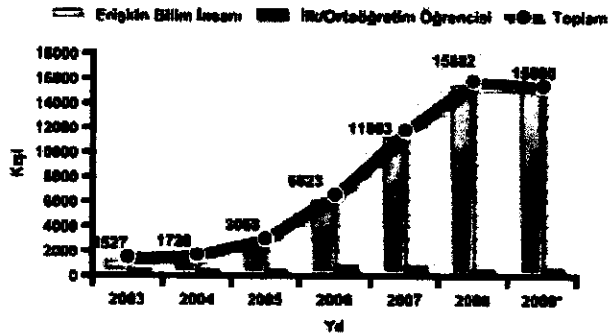
5-) Toplumda bilim, teknoloji ve yenilik farkındalığını artırmak amacıyla Eylül 2004'te Sayın Başbakan'ın himayelerine alınan 4 öncelikli alandan birisi bilim insanı yetiştirme ve geliştirme programıdır. Bu bağlamda TÜBİTAK-Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı (BİDEB), ülkemizin bilim ve teknoloji alanında gelişmesinde en kritik rolü oynayan insan gücünün yetiştirilmesini destekleme görevini üstlenmiştir. Bilim insanlarının, araştırmacıların yetiştirilmeleri ve desteklenmeleri için olanaklar sağlamak; bu amaçla ödüller vermek, öğrenim ve öğrenim sonrasında üstün başarısıyla kendini gösteren gençleri izleyerek onların yetişme ve gelişmelerine yardım etmek ve bu amaçla burslar vermek, yarışmalar düzenlemek ve yayınlar yapmak, BİDEB'in ana görevleridir.

Ülkemizin mevcut ve önümüzdeki yıllarda oluşacak ihtiyaçları göz önüne alınarak bilim insanı sayısının genel nüfusa oranının artmasını sağlamak amacıyla, TÜBİTAK desteklerinin türleri, desteklenen kişi sayısı ve destek miktarları ülkemizin ihtiyaçlarına paralel olarak artmaktadır ve bu artış 2005 yılından itibaren önemli ölçüde ivme kazanmıştır. Böylece hem başarılı gençlerimizin teknoloji ve bilgi üreterek topluma daha faydalı olmaları hem de bilim ve teknoloji alanına yönelmeleri sağlanmaktadır. 2003 yılında 1.527 olan

desteklenen toplam bilim insanı sayısı 2007 yılında 11.863'e ve 2008 yılında 15.882'ye ulaşmıştır. BİDEB tarafından yürütülen 24 burs ve destek programı kapsamında 30 Nisan 2009 yılı itibariyle toplam 9.339 bilim insanı desteklenmiştir. 2009 sonu itibariyle yaklaşık 15.500 bilim insanının ve genç araştırmacının desteklenmesi hedeflenmiştir (Şekil 2). TÜBİTAK, lisans, yüksek lisans ve doktora burslarının sayısını da 2005 yılından itibaren önemli ölçüde artırmıştır (Şekil 3). 30 Nisan 2009 tarihi itibariyle bursiyerliği devam eden 1.753 Yurt İçi Lisans, 2.529 Yurt İçi Yüksek Lisans ve 1.441 Yurt İçi Doktora bursiyeri bulunmaktadır.

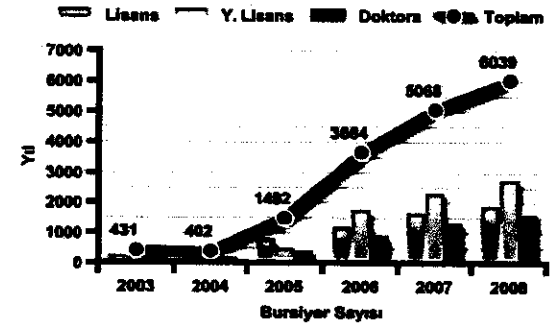
Kamu veya özel sektör kurum ve kuruluşlarında, ihtiyaç duyulan bilim insanı açığının kapatılmasına ve bilim üretimine katkıda bulunmak amacıyla, yurt dışındaki üniversitelerde ve/veya araştırma kuruluşlarında çalışmakta olan bilim insanlarının, Türkiye'de araştırmalara katılması, ülkemize teknolojik yenilikler getirmesi, seminerler, konferanslar ve dersler vermesi için Konuk Bilim İnsanı Destekleme Programı kapsamında destek verilmektedir.

Türk öğrenci ve araştırmacılara yönelik burs programlarımıza ek olarak bilimsel etkileşimin gelişmesini desteklemek, uluslararası araştırma zincirini geliştirmek ve Türkiye'nin tanıtılmasına katkı sağlamak amaçlarıyla Türkiye'de eğitimlerine ya da araştırmalarına devam eden yabancı ülke vatandaşlarına

Şekil 2. Desteklenen Toplam Bilim İnsanı Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: BTYK 19. Toplantısı Hazırlık Notları

Şekil 3. BİDEB tarafından Toplam Yurt İçi Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Bursiyer Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: BTYK 19. Toplantısı Hazırlık Notları

yönelik burs ve destekler de verilmektedir. Doktorasını Türkiye’de yapacak üstün başarılı yabancı ülke vatandaşı öğrenciler Yabancı Uyruklular İçin Doktora Burs Programı, doktora sonrası ve doktora sonrası araştırmacılar ise Yabancı Uyruklular İçin Araştırma Burs Programı kapsamında desteklenmektedir.

BİDEB tarafından başarı kriteri esas alınarak verilen bu yüksek lisans ve doktora burslarının yanı sıra, akademik projeler, TÜBİTAK – 1007 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı çerçevesindeki projeler ve sanayi projeleriyle bilim insanlarına sağlanan destekler sayesinde bireyler araştırmacı olmaya teşvik edilmektedir. Örneğin, akademik projelerin ve TÜBİTAK – 1007 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı çerçevesindeki projelerin yürütücüleri tarafından seçilen ve projelerde bursiyer olarak çalışan yüksek lisans ve doktora öğrencilerine de proje kapsamında burs verilmektedir. 2004 yılında başlayan bu uygulama sayesinde 2008 yılında 4364 bursiyer destek almıştır (Tablo 1). Ayrıca bu projelerde görev alan araştırmacı sayısında da hızlı bir artış gerçekleşerek 2000 yılında 2.263 olan sayı 2008 yılında yaklaşık dört kat artarak 11.053’e yükselmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. 2000-2008 Yılları Arasında Devam Eden Araştırma Destek Programları Projelerinde Görev Alan Bursiyerlerin Sayısı

	2004	2005	2006	2007	2008
Bursiyer Sayısı	70	435	1.395	2.780	4.206

Kaynak: BTYK 19. Toplantısı Hazırlık Notları

Tablo 2. 2000-2008 Yılları Arasında Devam Eden Araştırma Destek Programları Projelerinde Görev Alan Araştırmacıların Sayısı

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Araştırmacı	2.263	2.750	3.198	3.206	3.804	6.406	10.498	12.042	11.053

Kaynak: BTYK 19. Toplantısı Hazırlık Notları

Burs desteklerine ek olarak, bir araştırma projesinin vazgeçilemez önemli bir bölümünün gerçekleştirilmesi için ülkemizdeki araştırmacıların yetkinliğinin sınırlı ve yetersiz kaldığı konularda, yurt dışında çalışmakta olan bilim insanlarının projeye araştırmacı olarak dahil edilerek, araştırmacılarımızın TÜBİTAK destekleriyle yürüttüğü projelerin uluslararası boyutlarını zenginleştirmek amacıyla Evrensel Araştırmacı Programı oluşturulmuştur.

Bilim insanlarımızın bilimsel çalışmaları için yurtdışında görevlendirilmesine destek sağlayan Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı ve ikili işbirliği anlaşmaları kapsamındaki karşılıklı ziyaret/değişim programlarına ek olarak, birçok ulusun araştırmacılarının ve kuruluşlarının ortaklığıyla yürütülen uluslararası projelere (üst/şemsiye proje), ülkemizde istihdam edilmekte olan araştırmacıların katılmak için gerek duydukları desteğin sağlanması amacıyla da Uluslararası Bilimsel Araştırma Projelerine Katılma Programı oluşturulmuştur.

TÜBİTAK desteklerinin yanı sıra ülkemizin yetişmiş insan gücü ihtiyacının karşılanması amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılından itibaren yurt dışına lisansüstü öğrenim yapmak üzere 5 yıl içinde 5000 öğrenci gönderme kararı alınmıştır. Önümüzdeki 20 yıl içerisinde ihtiyaç duyacağı alanlar,

bu alanlarda en iyi eğitimin nerede yapıldığının tespiti için 2005 yılı başlarından itibaren MEB önderliğinde TÜBİTAK ile ortak bir çalışma yürütülmüştür. Ayrıca YÖK, TPAO ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlardan da görüş alınmıştır. Tablo 3'te 2006 yılında başlayan programın yıllar itibarıyla istatistiki verileri yer almaktadır.

Tablo 3. 1416 Sayılı Kanun Uyarınca Resmi-Burslu Statüde 5 Yılda 5000 Öğrencinin Yurtdışına Gönderilmesi Projesi ile İlgili İstatistiki Bilgiler (28/04/2009 tarihi itibarıyla)

Kontenjan Dönemi	Başvuran Öğrenci Sayısı	Kontenjan Dönemi İtibarıyla Öğrenimine Başlayan Öğrenci Sayısı	Öğrenimden Vazgeçen Öğrenci Sayısı	İşlemleri Devam Öğrenci Sayısı	Görev Talep Eden Öğrenci Sayısı
2007	468	396	28	43	1
2008	720	63	26	620	
TOPLAM	1768	890	186	669	23

Kaynak: BTYK 19. Toplantısı Hazırlık Notları

Burs ve proje desteklerine ek olarak 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun da Ar-Ge'yi ve dolayısıyla Ar-Ge personeli çalıştırılmasını teşvik etmektedir. Bu kapsamda sağlanan teşvik miktarları ve mükellef sayıları da Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ve 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Kapsamında Yararlanılan Teşvik Miktarları ve Mükellef Sayıları

		Mükellef Sayısı	Miktar (TL)
GELİR VERGİSİ (Ocak-Aralık 2008 Dönemi)	Ar-Ge İndirimi (GVK'ya göre)	52	4.234.586
	Ar-Ge İndirimi (5746 sayılı Kanuna göre)	13	2.453.956
	Toplam Ar-Ge İndirimi	65	6.688.542
KURUMLAR VERGİSİ (Ocak-Aralık 2008 Dönemi)	Ar-Ge İndirimi (K.Y.K. Mad. 18/1-a)	261	515.678.818
	Ar-Ge İndirimi (5746 Sayılı Kanun Mad. 3)	177	77.734.316
	Toplam Ar-Ge İndirimi	438	593.413.134
GELİR VERGİSİ STOPAJI (Mart 2009 Dönemi)	Doktoralı Olanlar	203	187.481
	Diğerleri	8.736	4.145.064
	Toplam	9.939	4.332.545

Kaynak: BTYK 19. Toplantısı Hazırlık Notları

Bahsi geçen burs, proje destekleri ve teşvikler çerçevesinde bütçede görünür bir kalemin yer almamasına rağmen ülkemizdeki Tam Zaman Eşdeğer (TZE) Ar-Ge personeli ve araştırmacı sayısı hızla artış göstermektedir. Ülke karşılaştırması olarak bakıldığında TZE araştırmacı ve Ar-Ge personeli sayısında Türkiye 2007 yılı baz alındığında 18. sırada yer almasına rağmen, 2002-2007 dönemindeki artış hızı bakımından %119 ve %107'lik değişimle ikinci sırada yer almaktadır. Almanya, İngiltere ve Finlandiya ise TZE Ar-Ge personeli sayısının 2002-2007 yılları arasındaki değişimi bakımından

sırasıyla %3'lük değişimle 35, %6'lık değişimle 33 ve %13'lük değişimle 24. sıralarda yer almaktadırlar. TZE araştırmacı sayısının 2002-2007 yılları arasındaki değişimine bakıldığında ise Almanya %8'lik değişimle 35., İngiltere %8'lik değişimle 36. ve Finlandiya ise %18'lik değişimle 27. sırada yer almaktadır. Ülkemizin TZE araştırmacı ve Ar-Ge personeli artış hızında göstermiş olduğu ivme sayesinde 2010 yılı için 40.000 olarak belirlenen TZE araştırmacı hedefi 2006 yılında aşılmış ve revize edilerek 2013 yılı için TZE Ar-Ge personeli hedefi 150.000 olarak belirlenmiştir. Bununla beraber, 2010 yılı için 2,3 olarak belirlenen bin çalışan kişi başına araştırmacı sayısı da 2007 yılında ulaşıldığı için bu hedef 2013 yılı için 5 olarak revize edilmiştir.